

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

**ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ
ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ**

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Αθήνα, **27-02-2026**

Αριθ. Πρωτ. : **17142 - 27-02-2026**

Ταχ. Δ/ση : Πλατεία Κάνιγγος **ΠΡΟΣ :** Ως Πίνακας Αποδεκτών
Ταχ. Κώδικας : 10677
Πληροφορίες : Δήμητρα Σιαχάμη
Τηλέφωνο : 210.3893478
Email : dsiachami@mindev.gov.gr

ΘΕΜΑ: «Οδηγίες προς τις αναθέτουσες αρχές σχετικά με την κατάρτιση σχεδίου απόφασης περί της επάρκειας (ή μη) των επανορθωτικών μέτρων των οικονομικών φορέων που συμμετέχουν σε διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και υπηρεσιών, προς αποκατάσταση της αξιοπιστίας τους (ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ)».

Σχετ.: 1. Η με αρ. 102080/24.10.2022 (Β' 5623) απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων με θέμα «Ρύθμιση θεμάτων σχετικά με την εξέταση επανορθωτικών μέτρων από την Επιτροπή της παρ. 9 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016».

2. Η με αρ. πρωτ. 37122/21.04.2023 (ΑΔΑ: 6Β6Ξ46ΜΤΛΡ-ΩΟ0) εγκύκλιος του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων με θέμα «Οδηγίες προς τις αναθέτουσες αρχές αναφορικά με την υποβολή αιτημάτων για παροχή σύμφωνης γνώμης από την Επιτροπή της παρ. 9 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016 (περί επάρκειας ή μη μέτρων αυτοκάθαρσης)».

3. Η με αρ. πρωτ. 12054/11.02.2025 (ΑΔΑ: Ψ1ΔΨ46ΝΛΣΞ-ΧΘΜ) εγκύκλιος του Υπουργείου Ανάπτυξης με θέμα «Οδηγίες προς τις αναθέτουσες αρχές αναφορικά με τη διαδικασία εξέτασης και αξιολόγησης των επανορθωτικών μέτρων οικονομικών φορέων προς αποκατάσταση της αξιοπιστίας τους, κατ' εφαρμογή του άρθρου 73 παρ. 7, 8 και 9 του ν. 4412/2016 (Α' 147), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με το άρθρο 22 του ν. 4782/2021 (Α' 36)».

4. Η με αρ. πρωτ. 78453/09.10.2025 (ΑΔΑ: 60ΕΕ46ΝΛΣΞ-ΦΤ9) εγκύκλιος του Υπουργείου Ανάπτυξης με θέμα «Οδηγίες προς τις αναθέτουσες αρχές αναφορικά με τη διαδικασία εξέτασης και αξιολόγησης των επανορθωτικών μέτρων των οικονομικών φορέων που συμμετέχουν σε διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και υπηρεσιών, σε συνέχεια του ν. 5218/2025 (Α' 125)».

5. Η με αρ. 17287/26.02.2025 (Β' 870) απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης με θέμα «Τροποποίηση της υπ' αρ. 117036/17.11.2015 απόφασης του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού «Μεταβίβαση του δικαιώματος υπογραφής "Με εντολή Υπουργού" στον Γενικό Γραμματέα Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή, στους Προϊσταμένους των Γενικών Διευθύνσεων, Διευθύνσεων και Τμημάτων της Γενικής

Γραμματείας Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού (Β' 2490)».

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

1. Με την παρούσα εγκύκλιο παρέχονται οδηγίες προς τις αναθέτουσες αρχές σχετικά με την κατάρτιση σχεδίου απόφασης περί της επάρκειας (ή μη) των επανορθωτικών μέτρων των οικονομικών φορέων, που συμμετέχουν σε διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και υπηρεσιών.

Διευκρινίζεται ότι τα υποδείγματα που επισυνάπτονται στην παρούσα, έχουν καταρτιστεί προς τον σκοπό υποβολής των αναθετουσών αρχών, επί τη βάσει **υποθετικών παραδειγμάτων** που αφορούν στη Γενική Διεύθυνση Δημοσίων Συμβάσεων της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου του Υπουργείου Ανάπτυξης, **δεν αποτελούν πρότυπα με δεσμευτική ισχύ** και προσαρμόζονται, με αποκλειστική ευθύνη της κατά περίπτωση αναθέτουσας αρχής, ανάλογα με τα πραγματικά και νομικά δεδομένα της εκάστοτε υπόθεσης εξέτασης και αξιολόγησης επανορθωτικών μέτρων οικονομικού φορέα, εφαρμοζόμενων, κατά τα λοιπά, των ειδικότερων προβλέψεων του νομοθετικού πλαισίου που διέπει την οργάνωση και τη λειτουργία της.

B. ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΑΝΑΘΕΤΟΥΣΑΣ ΑΡΧΗΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΦΟΡΕΑ.

2. Παρατίθεται σχέδιο απόφασης περί της επάρκειας των επανορθωτικών μέτρων οικονομικού φορέα, με τα κάτωθι πραγματικά και νομικά δεδομένα της υπό εξέταση υπόθεσης:

Παράδειγμα 1^ο: Έστω ότι η Γενική Διεύθυνση Δημοσίων Συμβάσεων της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου του Υπουργείου Ανάπτυξης, ως Εθνική Κεντρική Αρχή Αγορών (Ε.Κ.Α.Α.) για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών κατά το άρθρο 41§1 περ. β' του ν. 4412/2016 (Α' 147) [εφεξής αναθέτουσα αρχή], διενεργεί ανοικτή ηλεκτρονική διαγωνιστική διαδικασία άνω των ορίων για τη σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών φύλαξης των κτιριακών εγκαταστάσεων Υπουργείου, στο πλαίσιο παροχής επικουρικών δραστηριοτήτων αγορών, με καταληκτική ημερομηνία υποβολής προσφορών την 09^η Ιανουαρίου 2026 και με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά βάσει τιμής, εκτιμώμενης αξίας 550.000,00€ (άνευ Φ.Π.Α.). Σημειωτέον ότι στην οικεία διακήρυξη δεν έχει συμπεριληφθεί ρητός όρος περί του χρονικού σημείου εξέτασης των επανορθωτικών μέτρων¹.

Στην προκείμενη διαγωνιστική διαδικασία, υποβάλλει προσφορά ο οικονομικός φορέας (Α), ο οποίος γνωστοποιεί, δια του Ε.Ε.Ε.Σ., στην αναθέτουσα αρχή ότι, κατά την εκτέλεση συμβάσεων παροχής

¹ Κατά τα υποδείγματα διακηρύξεων της Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ. για Προμήθειες & Υπηρεσίες (τα οποία δεν αποτελούν πρότυπα τεύχη με δεσμευτική ισχύ), η αναθέτουσα αρχή διαθέτει τη διακριτική ευχέρεια να ορίζει ρητά στη διακήρυξη το χρονικό σημείο εξέτασης των επανορθωτικών μέτρων, με τη συμπερίληψη του κάτωθι όρου: «*Η εξέταση των, κατά τα ανωτέρω, προσκομισθέντων από τον οικονομικό φορέα στοιχείων, για τη διαπίστωση της επάρκειας ή μη των επανορθωτικών μέτρων που έλαβε και επικαλείται, θα πραγματοποιηθεί κατά το στάδιο της εξέτασης των δικαιολογητικών κατακύρωσης.*». Διευκρινίζεται ότι, σε περίπτωση μη συμπερίληψης του παραπάνω όρου στη διακήρυξη (η οποία αποτελεί το κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τη διαγωνιστική διαδικασία), η εξέταση των επανορθωτικών μέτρων πραγματοποιείται, ήδη, κατά το στάδιο ελέγχου των δικαιολογητικών συμμετοχής, στο πρόσωπο οποιουδήποτε οικονομικού φορέα, για τον οποίο έχει αιτιολογημένα καταγνωσθεί από τα αρμόδια όργανα της αναθέτουσας αρχής (γνωμοδοτικό και αποφαινόμενο) η συνδρομή λόγου αποκλεισμού, επί τη βάσει των πραγματικών γεγονότων που, σε επίπεδο προκαταρκτικής απόδειξης, ο οικονομικός φορέας έχει δηλώσει δια του Ε.Ε.Ε.Σ.

υπηρεσιών φύλαξης, που είχε συνάψει με τρεις (3) άλλες αναθέτουσες αρχές και εκτελούσε ως ανάδοχος, έχουν εκδοθεί σε βάρος του:

- Εντός δύο (2) ετών από την καταληκτική ημερομηνία υποβολής προσφορών [09^η Ιανουαρίου 2026], από την Επιθεώρηση Εργασίας τρεις (3) Πράξεις Επιβολής Προστίμων (Π.Ε.Π.) για παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας², η πρώτη «Υψηλής σοβαρότητας» («Παραβίαση της εβδομαδιαίας ανάπαυσης των μισθωτών»), η δεύτερη «Πολύ υψηλής σοβαρότητας» («Μη υποβολή Συμπληρωματικού Πίνακα Προσωπικού και Ωρών Εργασίας ή Δήλωσης Οργάνωσης Χρόνου Εργασίας, σε περίπτωση τροποποίησης του ωραρίου ή της οργάνωσης του χρόνου εργασίας για μερικώς απασχολούμενο») και η τρίτη «Πολύ υψηλής σοβαρότητας» («Μη προβλεπόμενη μη υποβολή στοιχείων της ψηφιακής κάρτας εργαζομένου για την πραγματική έναρξη ή την πραγματική λήξη της απασχόλησης»), οι οποίες προκύπτουν αθροιστικά από τρεις (3) διενεργηθέντες ελέγχους

και

- Εντός της τριετούς (3ετούς) περιόδου αποκλεισμού [κατά το άρθρο 73§10 του ν. 4412/2016], από τις παραπάνω αναθέτουσες αρχές έξι (6) αποφάσεις επιβολής ποινικών ρητρών συνολικά [δύο (2) σε κάθε σύμβαση], λόγω πλημμελούς εκτέλεσης των συμβατικών υποχρεώσεων [όπως ελλιπής στελέχωση των θέσεων φύλαξης, μη προσέλευση φυλάκων και εποπτών, απασχόληση φυλάκων χωρίς την ειδική άδεια εργασίας προσωπικού ασφαλείας (άρθρο 3 του ν. 2518/1997, Α' 164) και χωρίς τη συμβατικά απαιτούμενη διετή προϋπηρεσία, μη τήρηση βιβλίου εισερχομένων - εξερχομένων στις φυλασσόμενες κτιριακές εγκαταστάσεις και βιβλίου συμβάντων σύμφωνα με τον Κανονισμό Ασφαλείας, ανάρμοστη συμπεριφορά φυλάκων προς το προσωπικό των αναθετουσών αρχών, ελλιπής εξοπλισμός του προσωπικού ασφαλείας], καθεμία ύψους άνω του δύο τοις εκατό (2%) της αξίας της σύμβασης, στο πλαίσιο της οποίας επιβλήθηκε³.

Υπόδειγμα 1^ο:

² Βλ. την αρ. 80016/31.08.2022 απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων «Κατηγοριοποίηση παραβάσεων και καθορισμός ύψους προστίμων που επιβάλλονται από την Επιθεώρηση Εργασίας για παραβάσεις: α) κοινής εργατικής νομοθεσίας, β) βίας και παρενόχλησης στην εργασία, γ) συστήματος ψηφιακής κάρτας εργασίας, καθώς και δ) για ευθέως αποδεικνυόμενες παραβάσεις εργατικής νομοθεσίας και υγείας και ασφάλειας στην εργασία» (Β' 4629).

³ Σύμφωνα με το άρθρο 202Α «Κυρώσεις ήσσονος αξίας» του ν. 4412/2016 (Α' 147), που προστέθηκε δυνάμει του άρθρου 19 του ν. 5218/2025 (Α' 125): «Κυρώσεις των άρθρων 206, 207, 208, 213, 218, 219 και 220, συνολικού ύψους που δεν ξεπερνά τις δύο εκατοστιαίες μονάδες (2%), επί της αξίας της σύμβασης στο πλαίσιο της οποίας επιβλήθηκαν για την πλημμελή εκτέλεση απαίτησης σε οικονομικό φορέα δεν θεωρούνται σοβαρή πλημμέλεια για την εφαρμογή της περ. στ) της παρ. 4 του άρθρου 73, εφόσον ο οικονομικός φορέας έχει εξοφλήσει το σύνολο του ποσού στην αναθέτουσα αρχή, εκτός αν η αναθέτουσα αρχή κρίνει διαφορετικά. [...]».

ΣΧΕΔΙΟ

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

**ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΤΙΚΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ
ΤΜΗΜΑ Α΄ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΩΝ ΓΙΑ ΑΓΑΘΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ⁴**

Αθήνα, [ΗΜ. ΕΓΓΡΑΦΟΥ]

Αριθ. Πρωτ. : [ΑΡ. ΠΡΩΤ] - [ΗΜ.]

Ταχ. Δ/ση :
Ταχ. Κώδικας :
Πληροφορίες :
Τηλέφωνο :
Email :

ΠΡΟΣ : Γνωμοδοτική Επιτροπή Περί Επάρκειας
Επανορθωτικών Μέτρων Για Δημόσιες
Συμβάσεις Προμηθειών και Υπηρεσιών
(άρθρο 73§9 περ. α΄ του ν. 4412/2016)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΘΕΜΑ: «Διαπίστωση της επάρκειας των επανορθωτικών μέτρων του οικονομικού φορέα (Α), στο πλαίσιο της συμμετοχής του στην ανοικτή ηλεκτρονική διαγωνιστική διαδικασία άνω των ορίων για τη σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών φύλαξης των κτιριακών εγκαταστάσεων Υπουργείου, εκτιμώμενης αξίας 550.000,00€ (άνευ Φ.Π.Α.) [Διακήρυξη .../..., ΑΔΑΜ:, Συστημικός Αριθμός Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.:]».⁵

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις, όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν:
 - 1.1. Του ν. 4412/2016 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)» (Α΄ 147) και, ιδίως, του άρθρου 73 παρ. 7, 8 και 9.
 - 1.2. Του π.δ. 5/2022 «Οργανισμός Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων» (Α΄ 15).⁶
 - 1.3. Του π.δ. 32/2024 «Διορισμός Υπουργών και Υφυπουργών» (Α΄ 91).⁷
2. Τις αποφάσεις:

⁴ Η προμετωπίδα του σχεδίου απόφασης συμπληρώνεται, κατά περίπτωση, με τα στοιχεία της οικείας αναθέτουσας αρχής.

⁵ Το θέμα του σχεδίου απόφασης συμπληρώνεται, κατά περίπτωση, με τα στοιχεία του οικονομικού φορέα και της διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης.

⁶ Συμπληρώνεται, κατά περίπτωση, το νομοθέτημα που διέπει την οργάνωση και τη λειτουργία της οικείας αναθέτουσας αρχής.

⁷ Με την αρ. 31399/12.03.2021 (Β΄ 1021) απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων, που έχει εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση της §2 του άρθρου 37 του ν. 4622/2019 (Α΄ 133), αποφαινόμενο όργανο για τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων, που διενεργεί η Γενική Διεύθυνση Δημοσίων Συμβάσεων, με εκτιμώμενη αξία > 50.000,00€, έχει οριστεί ο Υπουργός Ανάπτυξης. Συμπληρώνεται, κατά περίπτωση, η πράξη διορισμού του οργάνου της οικείας αναθέτουσας αρχής, το οποίο είναι, κατ' αρχήν, αρμόδιο για την έκδοση της απόφασης διαπίστωσης της επάρκειας (ή μη) των επανορθωτικών μέτρων οικονομικού φορέα.

- 2.1.** Τη με αρ. 102080/24.10.2022 απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Ρύθμιση θεμάτων σχετικά με την εξέταση επανορθωτικών μέτρων από την Επιτροπή της παρ. 9 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016» (Β' 5623).
- 2.2.** Τη με αρ. 31399/12.03.2021 απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Ορισμός αποφαινόμενου οργάνου στο πλαίσιο της διενέργειας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων της Γενικής Διεύθυνσης Δημοσίων Συμβάσεων της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή και μεταβίβαση του δικαιώματος υπογραφής "Με εντολή Υπουργού" στον Γενικό Γραμματέα Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή και τον Προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης Δημοσίων Συμβάσεων της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή» (Β' 1021).⁸
- 2.3.** Τη με αρ. 103259/23.12.2025 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Ανάπτυξης «Διορισμός Γενικού Γραμματέα Εμπορίου του Υπουργείου Ανάπτυξης» (Υ.Ο.Δ.Δ. 1694).⁹
- 3.** Τις εγκυκλίους:
- 3.1.** Τη με αρ. πρωτ. 37122/21.04.2023 (ΑΔΑ: 6Β6Ξ46ΜΤΛΡ-Ω00) εγκύκλιο του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων με θέμα «Οδηγίες προς τις αναθέτουσες αρχές αναφορικά με την υποβολή αιτημάτων για παροχή σύμφωνης γνώμης από την Επιτροπή της παρ. 9 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016 (περί επάρκειας ή μη μέτρων αυτοκάθαρσης)».
- 3.2.** Τη με αρ. πρωτ. 12054/11.02.2025 (ΑΔΑ: Ψ1ΔΨ46ΝΛΞΞ-ΧΘΜ) εγκύκλιο του Υπουργείου Ανάπτυξης με θέμα «Οδηγίες προς τις αναθέτουσες αρχές αναφορικά με τη διαδικασία εξέτασης και αξιολόγησης των επανορθωτικών μέτρων οικονομικών φορέων προς αποκατάσταση της αξιοπιστίας τους, κατ' εφαρμογή του άρθρου 73 παρ. 7, 8 και 9 του ν. 4412/2016 (Α' 147), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με το άρθρο 22 του ν. 4782/2021 (Α' 36)».
- 3.3.** Τη με αρ. πρωτ. 78453/09.10.2025 (ΑΔΑ: 60ΕΕ46ΝΛΞΞ-ΦΤ9) εγκύκλιο του Υπουργείου Ανάπτυξης με θέμα «Οδηγίες προς τις αναθέτουσες αρχές αναφορικά με τη διαδικασία εξέτασης και αξιολόγησης των επανορθωτικών μέτρων των οικονομικών φορέων που συμμετέχουν σε διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και υπηρεσιών, σε συνέχεια του ν. 5218/2025 (Α' 125)».
- 3.4.** Τη με αρ. πρωτ. .../... (ΑΔΑ:) εγκύκλιο του Υπουργείου Ανάπτυξης με θέμα «Οδηγίες προς τις αναθέτουσες αρχές σχετικά με την κατάρτιση σχεδίου απόφασης περί της επάρκειας (ή μη) των επανορθωτικών μέτρων των οικονομικών φορέων που συμμετέχουν σε διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και υπηρεσιών, προς αποκατάσταση της αξιοπιστίας τους (ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ)».
- 4.** Τη με αρ. .../... Διακήρυξη (ΑΔΑΜ:, Συστημικός Αριθμός Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.:) «Ανοικτή ηλεκτρονική διαγωνιστική διαδικασία άνω των ορίων για τη σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών φύλαξης των κτιριακών εγκαταστάσεων Υπουργείου, εκτιμώμενης αξίας 550.000,00€ (άνευ Φ.Π.Α.)», με καταληκτική ημερομηνία υποβολής προσφορών την 09^η Ιανουαρίου 2026 και με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά βάσει τιμής.¹⁰
- 5.** Τη με Συστημικό Αριθμό Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. προσφορά του οικονομικού φορέα (Α).
- 6.** Το από .../.../... ψηφιακά υπογεγραμμένο από τον νόμιμο εκπρόσωπό του Ενιαίο Ευρωπαϊκό Έγγραφο Σύμβασης (Ε.Ε.Ε.Σ.) του οικονομικού φορέα (Α), στο οποίο απάντησε «ΝΑΙ» στα εξής πεδία του Μέρους

⁸ Με την αρ. 31399/12.03.2021 (Β' 1021) απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων, που έχει εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση της §2 του άρθρου 37 του ν. 4622/2019 (Α' 133), έχει μεταβιβαστεί στον Γενικό Γραμματέα Εμπορίου το δικαίωμα να υπογράφει «Με εντολή Υπουργού» διοικητικές πράξεις, που εκδίδονται στο πλαίσιο διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων, που διενεργεί η Γενική Διεύθυνση Δημοσίων Συμβάσεων, με εκτιμώμενη αξία > 500.000,00€ (άνευ Φ.Π.Α.) και ≤ των 3.000.000,00€ (άνευ Φ.Π.Α.). Συμπληρώνεται, κατά περίπτωση, τυχόν εκδοθείσα κανονιστική διοικητική πράξη περί μεταβίβασης αρμοδιότητας ή χορήγησης εξουσιοδότησης προς υπογραφή της απόφασης διαπίστωσης της επάρκειας (ή μη) των επανορθωτικών μέτρων οικονομικού φορέα.

⁹ Συμπληρώνεται, κατά περίπτωση, η πράξη διορισμού του οργάνου, στο οποίο τυχόν έχει μεταβιβαστεί η αρμοδιότητα ή έχει χορηγηθεί εξουσιοδότηση προς υπογραφή της απόφασης διαπίστωσης της επάρκειας (ή μη) των επανορθωτικών μέτρων οικονομικού φορέα.

¹⁰ Συμπληρώνονται, κατά περίπτωση, τα στοιχεία της Διακήρυξης της οικείας διαγωνιστικής διαδικασίας.

III: «Λόγοι αποκλεισμού» - Γ: «Λόγοι που σχετίζονται με αφερεγγυότητα, σύγκρουση συμφερόντων ή επαγγελματικό παράπτωμα»:

- «Αθέτηση των υποχρεώσεων στον τομέα του εργατικού δικαίου: Ο οικονομικός φορέας έχει, εν γνώσει του, αθετήσει τις υποχρεώσεις του στους τομείς του εργατικού δικαίου;», αναφέροντας τις κάτωθι λεπτομερείς πληροφορίες «.....»¹¹ και «Σε περίπτωση καταδίκης, ο οικονομικός φορέας έχει λάβει μέτρα που να αποδεικνύουν την αξιοπιστία του παρά την ύπαρξη σχετικού λόγου αποκλεισμού (“αυτοκάθαρση”);», περιγράφοντας τα κάτωθι ληφθέντα μέτρα «.....»¹²,
- «Ένοχος σοβαρού επαγγελματικού παραπτώματος: Έχει διαπράξει ο οικονομικός φορέας σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα;», αναφέροντας τις κάτωθι λεπτομερείς πληροφορίες «.....»¹³ και «Σε περίπτωση καταδίκης, ο οικονομικός φορέας έχει λάβει μέτρα που να αποδεικνύουν την αξιοπιστία του παρά την ύπαρξη σχετικού λόγου αποκλεισμού (“αυτοκάθαρση”);», περιγράφοντας τα κάτωθι ληφθέντα μέτρα «.....»¹⁴ και
- «Πρόωρη καταγγελία, αποζημιώσεις ή άλλες παρόμοιες κυρώσεις: Έχει υποστεί ο οικονομικός φορέας πρόωρη καταγγελία προηγούμενης δημόσιας σύμβασης, προηγούμενης σύμβασης με αναθέτοντα φορέα ή προηγούμενης σύμβασης παραχώρησης, ή επιβολή αποζημιώσεων ή άλλων παρόμοιων κυρώσεων σε σχέση με την εν λόγω προηγούμενη σύμβαση;», αναφέροντας τις κάτωθι λεπτομερείς πληροφορίες «.....»¹⁵ και «Σε περίπτωση καταδίκης, ο οικονομικός φορέας έχει λάβει μέτρα που να αποδεικνύουν την αξιοπιστία του παρά την ύπαρξη σχετικού λόγου αποκλεισμού (“αυτοκάθαρση”);», περιγράφοντας τα κάτωθι ληφθέντα μέτρα «.....»¹⁶.

7. Το με αρ. πρωτ. .../... έγγραφο της αναθέτουσας αρχής, με το οποίο ζητήθηκε από τον οικονομικό φορέα (Α) να προσκομίσει το σύνολο των τεκμηριωτικών στοιχείων των επανορθωτικών μέτρων¹⁷.
8. Το με αρ. πρωτ. .../... έγγραφο της αναθέτουσας αρχής, με το οποίο ζητήθηκαν από τον οικονομικό φορέα (Α) συμπληρωματικά στοιχεία ή/και διευκρινίσεις επί των προσκομισθέντων τεκμηριωτικών στοιχείων των επανορθωτικών μέτρων¹⁸.
9. Το σύνολο των προσκομισθέντων τεκμηριωτικών στοιχείων των επανορθωτικών μέτρων του οικονομικού φορέα (Α).
10. Τα Πρακτικά της Επιτροπής Διενέργειας Διαγωνισμού:
 - 10.1. Το από .../.../... Πρακτικό με αρ. 1 «Αποσφράγιση δικαιολογητικών συμμετοχής, τεχνικών και οικονομικών προσφορών των οικονομικών φορέων, στο πλαίσιο συμμετοχής τους στη με αρ. .../... Διακήρυξη (ΑΔΑΜ:, Συστημικός Αριθμός Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.:)».

¹¹ Μεταφέρεται αυτούσιο το σχετικό απόσπασμα του Ε.Ε.Ε.Σ.

¹² Όπως παραπάνω υποσημείωση (11).

¹³ Όπως παραπάνω υποσημείωση (11).

¹⁴ Όπως παραπάνω υποσημείωση (11).

¹⁵ Όπως παραπάνω υποσημείωση (11).

¹⁶ Όπως παραπάνω υποσημείωση (11).

¹⁷ Βλ. άρθρο 4§2 της υπό στοιχείο (1) Υ.Α.: «[...] α. Όταν τα μέτρα αυτοκάθαρσης που επικαλείται ο οικονομικός φορέας αποδεικνύονται με την προσκόμιση σχετικών στοιχείων (π.χ. εκδοθείσες αποφάσεις διοίκησης, αποδεικτικά εξόφλησης προστίμων, αλληλογραφία με αρμόδιες ελεγκτικές αρχές κ.λπ.), η αναθέτουσα αρχή πριν την αποστολή του σχεδίου απόφασής της στην Επιτροπή, υποχρεούται να ζητήσει την προσκόμισή τους, αν ο οικονομικός φορέας δεν τα έχει ήδη προσκομίσει με δική του πρωτοβουλία. Η αναθέτουσα αρχή οφείλει να θέτει προθεσμία, που δεν υπερβαίνει τις δέκα (10) ημέρες, στον οικονομικό φορέα για την προσκόμιση των αιτούμενων από εκείνον στοιχείων. [...]».

¹⁸ Βλ. άρθρο 4§2 της υπό στοιχείο (1) Υ.Α.: «[...] β. Αν τα στοιχεία που προσκόμισε ο οικονομικός φορέας για να αποδείξει την αξιοπιστία του δεν κριθούν ως πλήρη από την αναθέτουσα αρχή ή κριθεί ότι χρειάζονται πρόσθετες διευκρινίσεις εκ μέρους του αναφορικά με τα επανορθωτικά μέτρα που έλαβε, η αναθέτουσα αρχή, πριν την αποστολή του σχεδίου της απόφασής της στην Επιτροπή, καλεί τον οικονομικό φορέα για τη συμπλήρωση των σχετικών στοιχείων ή και την παροχή σχετικών διευκρινίσεων. [...]».

- 10.2.** Το από .../.../... Πρακτικό με αρ. 2 «Έλεγχος προσκόμισης πρωτότυπων εγγυήσεων συμμετοχής των οικονομικών φορέων, στο πλαίσιο συμμετοχής τους στη με αρ. .../... Διακήρυξη (ΑΔΑΜ:, Συστημικός Αριθμός Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.:)».
- 10.3.** Το από .../.../... Πρακτικό με αρ. 3 «Αξιολόγηση δικαιολογητικών συμμετοχής των οικονομικών φορέων, στο πλαίσιο συμμετοχής τους στη με αρ. .../... Διακήρυξη (ΑΔΑΜ:, Συστημικός Αριθμός Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.:)»¹⁹.
- 10.4.** Το από .../.../... Πρακτικό με αρ. 4 «Έλεγχος τεκμηριωτικών στοιχείων των επανορθωτικών μέτρων του οικονομικού φορέα (Α) (και τυχόν διευκρινίσεων ή/και συμπληρωματικών στοιχείων επ' αυτών) – Ολοκλήρωση αξιολόγησης δικαιολογητικών συμμετοχής των οικονομικών φορέων, στο πλαίσιο συμμετοχής τους στη με αρ. .../... Διακήρυξη (ΑΔΑΜ:, Συστημικός Αριθμός Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.:)»²⁰.
- 11.** Το με αρ. πρωτ. .../... έγγραφο της αναθέτουσας αρχής, με το οποίο διαβιβάστηκε σχέδιο απόφασης προς την Επιτροπή του άρθρου 73§9 περ. α' του ν. 4412/2016, για τη διατύπωση σύμφωνης γνώμης επ' αυτού²¹.
- 12.** Τη με αρ. ... σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής του άρθρου 73§9 περ. α' του ν. 4412/2016.

Επειδή:

- 1.** Η Επιτροπή Διενέργειας Διαγωνισμού, σύμφωνα με το υπό στοιχείο (10.3) της παρούσας Πρακτικό, γνωμοδότησε ότι, στο πρόσωπο του οικονομικού φορέα (Α), σύμφωνα με τα δηλωθέντα στο Ε.Ε.Ε.Σ. του, συντρέχουν οι λόγοι αποκλεισμού της περ. (α)²², της περ. (στ)²³ και της περ. (θ)²⁴ της §4 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016²⁵.

¹⁹ Στο υπό στοιχείο (10.3) Πρακτικό θα πρέπει να διαλαμβάνεται αιτιολογημένη κρίση περί της κατάγνωσης συγκεκριμένου/ων λόγου/ων αποκλεισμού στο πρόσωπο του οικονομικού φορέα.

²⁰ Στο υπό στοιχείο (10.4) Πρακτικό θα πρέπει να διαλαμβάνεται αιτιολογημένη κρίση περί της επάρκειας (ή μη) των επανορθωτικών μέτρων του οικονομικού φορέα, προς αποκατάσταση της αξιοπιστίας του.

²¹ Το σχέδιο απόφασης της αναθέτουσας αρχής αποστέλλεται στη Γνωμοδοτική Επιτροπή του άρθρου 73§9 περ. α' του ν. 4412/2016 με διαβιβαστικό έγγραφο, αρμοδίως υπογεγραμμένο και με πίνακα συνημμένων του συνόλου των αρχείων του φακέλου της υπόθεσης, σύμφωνα με το Παράρτημα της παρούσας.

²² Βλ. άρθρο 73§4 περ. α' του ν. 4412/2016: «Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείουν από τη συμμετοχή σε διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης οποιονδήποτε οικονομικό φορέα σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες καταστάσεις: α) εάν η αναθέτουσα αρχή μπορεί να αποδείξει με κατάλληλα μέσα αθέτηση των ισχυουσών υποχρεώσεων που προβλέπονται στην παρ. 2 του άρθρου 18, περί αρχών που εφαρμόζονται στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων, [...]», σε συνδυασμό με το άρθρο 18§2 του ίδιου νόμου: «2. Κατά την εκτέλεση των δημόσιων συμβάσεων, οι οικονομικοί φορείς τηρούν τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από τις διατάξεις της περιβαλλοντικής, κοινωνικοασφαλιστικής και εργατικής νομοθεσίας, που έχουν θεσπισθεί με το δίκαιο της Ένωσης, το εθνικό δίκαιο, συλλογικές συμβάσεις ή διεθνείς διατάξεις περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου, οι οποίες απαριθμούνται στο Παράρτημα Χ του Προσαρτήματος Α'. [...]». Βλ. και άρθρο 68§2 περ. γ' του ν. 3863/2010 (Α' 115), όπως έχει αντικατασταθεί με το άρθρο 39 παρ. Β του ν. 4488/2017 (Α' 137): «γ) Η αναθέτουσα αρχή αποκλείει από τη σύναψη της σύμβασης τις υποψήφιες εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης εάν έχουν επιβληθεί σε βάρος τους, μέσα σε χρονικό διάστημα δύο (2) ετών πριν από τη λήξη της προθεσμίας υποβολής της προσφοράς, τρεις (3) πράξεις επιβολής προστίμου από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας για παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας που χαρακτηρίζονται, σύμφωνα με την υπουργική απόφαση 2063/Δ1632/2011 (Β' 266), όπως εκάστοτε ισχύει, ως "υψηλής" ή "πολύ υψηλής σοβαρότητας", οι οποίες προκύπτουν αθροιστικά από τρεις (3) διενεργηθέντες ελέγχους ή δύο (2) πράξεις επιβολής προστίμου από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας για παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας που αφορούν την αδήλωτη εργασία, οι οποίες προκύπτουν αθροιστικά από δύο (2) διενεργηθέντες ελέγχους. [...]».

²³ Βλ. άρθρο 73§4 περ. στ' του ν. 4412/2016: «Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείουν από τη συμμετοχή σε διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης οποιονδήποτε οικονομικό φορέα σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες καταστάσεις: [...] στ) εάν ο οικονομικός φορέας έχει επιδείξει σοβαρή ή επαναλαμβανόμενη πλημμέλεια κατά την εκτέλεση ουσιώδους απαίτησης στο πλαίσιο προηγούμενης δημόσιας σύμβασης, προηγούμενης σύμβασης με αναθέτοντα φορέα ή προηγούμενης σύμβασης

2. Η Επιτροπή Διενέργειας Διαγωνισμού, σύμφωνα με το υπό στοιχείο (10.4) της παρούσας Πρακτικό, συνεκτιμώντας το γεγονός ότι ο οικονομικός φορέας (Α) έχει διευκρινίσει τα γεγονότα και τις περιστάσεις που συνδέονται με τα παραπτώματα στα οποία έχει υποπέσει και, επιπλέον, έχει εξοφλήσει (ή έχει δεσμευθεί να εξοφλήσει) τα πρόστιμα για τις παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας και τις ποινικές ρήτρες για τις συμβατικές πλημμέλειες²⁶, γνωμοδότησε ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας έχει λάβει επαρκή επανορθωτικά μέτρα²⁷ προς άρση των έννομων συνεπειών των ως άνω, κατ' αρχήν, συντρεχόντων στο πρόσωπό του λόγων αποκλεισμού, τα οποία κατηγοριοποιούνται σε τεχνικά μέτρα, οργανωτικά μέτρα και μέτρα σε επίπεδο προσωπικού, ως εμφανίζονται στον κάτωθι πίνακα:

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ		
Φύση Μέτρου	Περιγραφή Μέτρου	Τεκμηριωτικό Στοιχείο
Οργανωτικό	Διοικητική αναδιοργάνωση της εταιρείας μέσω της σύστασης μονάδας για την εποπτεία τήρησης της εργατικής νομοθεσίας.	Απόφαση διοίκησης της εταιρείας για τη σύσταση της μονάδας, μαζί με το οργανόγραμμα.
Οργανωτικό	Έκδοση εσωτερικών δεσμευτικών οδηγιών για την τήρηση της εργατικής νομοθεσίας και υιοθέτηση μηχανισμού παρακολούθησης της	Απόφαση διοίκησης της εταιρείας για την έγκριση των οδηγιών και εκθέσεις ελέγχου της μονάδας, που

παραχώρησης που είχε ως αποτέλεσμα την πρόωρη καταγγελία της προηγούμενης σύμβασης, αποζημιώσεις ή άλλες παρόμοιες κυρώσεις, [...]».

²⁴ Βλ. άρθρο 73§4 περ. θ' του ν. 4412/2016: «Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείουν από τη συμμετοχή σε διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης οποιονδήποτε οικονομικό φορέα σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες καταστάσεις: [...] θ) εάν η αναθέτουσα αρχή μπορεί να αποδείξει, με κατάλληλα μέσα, ότι ο οικονομικός φορέας έχει διαπράξει σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα, το οποίο θέτει εν αμφιβολία την ακεραιότητά του», σε συνδυασμό με το άρθρο 18§5 του ίδιου νόμου: «5. Η αθέτηση της υποχρέωσης της παραγράφου 2 συνιστά σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα του οικονομικού φορέα κατά την έννοια της περίπτωσης θ' της παραγράφου 4 του άρθρου 73, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στις κείμενες διατάξεις. Ειδικά, κατά τη διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης, ως σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα νοούνται ιδίως τα προβλεπόμενα στο δεύτερο εδάφιο της περίπτωσης γ' της παρ. 2 του άρθρου 68 του ν. 3863/2010 (Α' 115)».

²⁵ Η αιτιολογία περί κατάγνωσης συγκεκριμένου/ων λόγου/ων αποκλεισμού στο πρόσωπο του οικονομικού φορέα δεν είναι υποχρεωτικό να περιέχεται στο σώμα του σχεδίου απόφασης διαπίστωσης της επάρκειας (ή μη) των επανορθωτικών μέτρων του, αλλά αρκεί να προκύπτει με τρόπο σαφή και ειδικό από τον φάκελο που το συνοδεύει και, εν προκειμένω, από το πρακτικό της επιτροπής διενέργειας διαγωνισμού.

²⁶ Βλ. άρθρο 73§7 του ν. 4412/2016: «[...] Για τον σκοπό αυτόν, ο οικονομικός φορέας αποδεικνύει ότι έχει καταβάλει ή έχει δεσμευθεί να καταβάλει αποζημίωση για ζημιές που προκλήθηκαν από το ποινικό αδίκημα ή το παράπτωμα, ότι έχει διευκρινίσει τα γεγονότα και τις περιστάσεις με ολοκληρωμένο τρόπο, μέσω ενεργού συνεργασίας με τις ερευνητικές αρχές, [...]». Επισημαίνεται ότι, η κατά τα ανωτέρω διευκρίνιση περιλαμβάνει την ενεργό συνεργασία του οικονομικού φορέα όχι μόνο με την κατά περίπτωση ερευνητική αρχή (εν προκειμένω την Επιθεώρηση Εργασίας), αλλά και με την ίδια την αναθέτουσα αρχή [Απόφαση Δ.Ε.Ε. της 24^{ης} Οκτωβρίου 2018, Υπόθεση C-124/2017, Vossloh Laeis GmbH, EU:C:2018:855, σκ. 18-33]. Επίσης, προς απόδειξη της εξόφλησης των προστίμων και ποινικών ρητρών πρέπει να προσκομίζονται από τον οικονομικό φορέα σχετικά στοιχεία.

²⁷ Ομοίως, η αιτιολογία της κρίσης περί της επάρκειας (ή μη) των επανορθωτικών μέτρων του οικονομικού φορέα δεν είναι υποχρεωτικό να περιέχεται στο σώμα του σχεδίου απόφασης, αλλά αρκεί να προκύπτει με τρόπο σαφή και ειδικό από τον φάκελο που το συνοδεύει και, εν προκειμένω, από το πρακτικό της επιτροπής διενέργειας διαγωνισμού, σε συνδυασμό με τα προσκομισθέντα τεκμηριωτικά στοιχεία. Βλ. άρθρο 4§2 της υπό στοιχείο (1) Υ.Α.: «Η Επιτροπή εξετάζει το αίτημα της αναθέτουσας αρχής για παροχή σύμφωνης γνώμης σε απόφασή της περί της επάρκειας ή μη των επανορθωτικών μέτρων, μόνο εφόσον διαβιβάζονται σ' αυτήν πλήρη όλα τα θεμελιωτικά της απόφασης αυτής στοιχεία. Για το σκοπό αυτό, η αναθέτουσα αρχή υποχρεούται να συνοδεύει το σχέδιο απόφασής της με όλα εκείνα τα αναγκαία έγγραφα και στοιχεία που επικαλείται για την αιτιολόγηση της απόφασής της, η οποία πρέπει να είναι πλήρης και ειδική. [...]».

	εφαρμογής τους.	είναι αρμόδια για την εποπτεία τήρησης της εργατικής νομοθεσίας.
Σε επίπεδο προσωπικού	Επιμόρφωση του προσωπικού της εταιρείας από ανεξάρτητο πιστοποιημένο φορέα στην τήρηση της εργατικής νομοθεσίας και τη χρήση του Πληροφοριακού Συστήματος ΕΡΓΑΝΗ.	Βεβαιώσεις παρακολούθησης από το προσωπικό της εταιρείας των σεμιναρίων επιμόρφωσης.
Οργανωτικό	Ανάθεση σε λογιστικό γραφείο των εργασιών καταχώρησης στο Πληροφοριακό Σύστημα ΕΡΓΑΝΗ των απαιτούμενων εντύπων.	Ιδιωτικό συμφωνητικό μεταξύ εταιρείας και λογιστικού γραφείου.
Οργανωτικό	Ανάθεση σε εξωτερικό νομικό σύμβουλο υποστηρικτικών υπηρεσιών τήρησης της εργατικής νομοθεσίας.	Ιδιωτικό συμφωνητικό μεταξύ εταιρείας και νομικού συμβούλου ή/και τιμολόγια παροχής σχετικών υπηρεσιών.
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΕΣ		
Φύση Μέτρου	Περιγραφή Μέτρου	Τεκμηριωτικό Στοιχείο
Τεχνικό	Προμήθεια και εγκατάσταση στους τόπους εκτέλεσης συμβάσεων παροχής υπηρεσιών φύλαξης συστήματος καταγραφής και ωρομέτρησης προσωπικού.	Τιμολόγιο αγοράς του συστήματος και οπτικές απεικονίσεις ενεργού λειτουργίας του.
Οργανωτικό	Διοικητική αναδιοργάνωση της εταιρείας μέσω της σύστασης μονάδας για την εποπτεία τήρησης των συμβατικών υποχρεώσεων.	Απόφαση διοίκησης της εταιρείας για τη σύσταση της μονάδας, μαζί με το οργανόγραμμα.
Οργανωτικό	Αναθέωση εσωτερικών διεργασιών με προληπτικές και διορθωτικές ενέργειες για την τήρηση των συμβατικών υποχρεώσεων και υιοθέτηση μηχανισμού παρακολούθησης της εφαρμογής τους.	Απόφαση διοίκησης της εταιρείας για την αναθέωση εσωτερικών διεργασιών, μαζί με εγχειρίδια και εκθέσεις ελέγχου της μονάδας, που είναι αρμόδια για την εποπτεία τήρησης των συμβατικών υποχρεώσεων.
Σε επίπεδο προσωπικού	Ενίσχυση εποπτικού προσωπικού και συνεργείων φύλαξης.	Έντυπα αναγγελίας πρόσληψης, μαζί με απόφαση διοίκησης της εταιρείας για την ανάθεση συγκεκριμένων καθηκόντων στους νεοπροσληφθέντες επόπτες και φύλακες.
Σε επίπεδο προσωπικού	Απομάκρυνση εργαζομένων που επέδειξαν αντισυμβατική συμπεριφορά.	Απόφαση διοίκησης της εταιρείας για την απομάκρυνση εργαζομένων με αντισυμβατική συμπεριφορά, μαζί με έντυπα καταγγελίας σύμβασης εργασίας.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ:

Τη διαπίστωση της επάρκειας των επανορθωτικών μέτρων του οικονομικού φορέα (Α) προς άρση των έννομων συνεπειών των λόγων αποκλεισμού της περ. (α), της περ. (στ) και της περ. (θ) της §4 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016, κατ' αποδοχή των υπό στοιχείο (10.3) και (10.4) της παρούσας Πρακτικών της Επιτροπής Διενέργειας Διαγωνισμού.

**ΜΕ ΕΝΤΟΛΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ
Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ**

.....²⁸

Γ. ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΑΝΑΘΕΤΟΥΣΑΣ ΑΡΧΗΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΦΟΡΕΑ.

3. Παρατίθεται σχέδιο απόφασης περί της μη επάρκειας των επανορθωτικών μέτρων οικονομικού φορέα, με τα κάτωθι πραγματικά και νομικά δεδομένα της υπό εξέταση υπόθεσης:

Παράδειγμα 2^ο: Έστω ότι η Γενική Διεύθυνση Δημοσίων Συμβάσεων της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου του Υπουργείου Ανάπτυξης, ως Εθνική Κεντρική Αρχή Αγορών (Ε.Κ.Α.Α.) για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών κατά το άρθρο 41§1 περ. β' του ν. 4412/2016 (Α' 147) [εφεξής αναθέτουσα αρχή], διενεργεί ανοικτή ηλεκτρονική διαγωνιστική διαδικασία άνω των ορίων για τη σύναψη συμφωνίας - πλαίσιο προμήθειας ηλεκτρονικών υπολογιστών (Η/Υ), για την κάλυψη αναγκών φορέων του Δημοσίου, στο πλαίσιο παροχής κεντρικών δραστηριοτήτων αγορών, με καταληκτική ημερομηνία υποβολής προσφορών την 20^η Ιανουαρίου 2026 και με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά βάσει βέλτιστης σχέσης ποιότητας - τιμής, εκτιμώμενης αξίας 2.550.000,00€ (άνευ Φ.Π.Α.). Σημειωτέον ότι στην οικεία διακήρυξη δεν έχει συμπεριληφθεί ρητός όρος περί του χρονικού σημείου εξέτασης των επανορθωτικών μέτρων²⁹.

Στην προκείμενη διαγωνιστική διαδικασία, υποβάλλει προσφορά ο οικονομικός φορέας (Β), ο οποίος γνωστοποιεί, δια του Ε.Ε.Ε.Σ., στην αναθέτουσα αρχή ότι, την 20^η Νοεμβρίου 2025 εκδόθηκε δελτίο τύπου και τη 15^η Ιανουαρίου 2026 εκδόθηκε απόφαση από την Επιτροπή Ανταγωνισμού, η οποία δεν είχε δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και δεν του είχε κοινοποιηθεί ακόμη, με την οποία του αποδόθηκε συμμετοχή σε απαγορευμένες οριζόντιες συμπράξεις σε προηγούμενη διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης με το ίδιο αντικείμενο. Περαιτέρω, ο οικονομικός φορέας (Β) γνωστοποίησε, δια του Ε.Ε.Ε.Σ., στην αναθέτουσα αρχή ότι, η απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, με την οποία του καταλογίστηκε αντιανταγωνιστική συμπεριφορά, εκδόθηκε κατόπιν υπαγωγής του σε Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, κατ' εφαρμογή του άρθρου 29Α του ν. 3959/2011 (Α' 93), όπως ισχύει, και της αρ. 790/2022 (Β' 4380) απόφασης της Αρχής³⁰, και ότι δεν είχε ακόμη εξοφλήσει το σε βάρος του επιβληθέν πρόστιμο, καθώς δεν είχε βεβαιωθεί από την αρμόδια Δ.Ο.Υ.

²⁸ Συμπληρώνεται, κατά περίπτωση, το αρμόδιο όργανο για την έκδοση της απόφασης διαπίστωσης της επάρκειας (ή μη) των επανορθωτικών μέτρων οικονομικού φορέα.

²⁹ Όπως παραπάνω υποσημείωση (1).

³⁰ «Όροι, προϋποθέσεις και διαδικασία για τη διευθέτηση διαφορών σε υποθέσεις απαγορευμένων συμπράξεων, πρόσκλησης σε απαγορευμένη σύμπραξη και ανακοίνωσης μελλοντικών προθέσεων τιμολόγησης προϊόντων και υπηρεσιών μεταξύ ανταγωνιστών και περιπτώσεων κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης κατά παράβαση των άρθρων 1, 1Α και 2 του ν. 3959/2011, όπως τροποποιήθηκε με το ν. 4886/2022 και ισχύει ή/και των άρθρων 101 και 102 της Σ.Λ.Ε.Ε.».

Υπόδειγμα 2°:

ΣΧΕΔΙΟ

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

**ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΤΙΚΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ
ΤΜΗΜΑ Β΄ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΩΝ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΚΑΙ
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ³¹**

Αθήνα, [ΗΜ. ΕΓΓΡΑΦΟΥ]

Αριθ. Πρωτ. : [ΑΡ. ΠΡΩΤ] - [ΗΜ.]

Ταχ. Δ/νση :
Ταχ. Κώδικας :
Πληροφορίες :
Τηλέφωνο :
Email :

ΠΡΟΣ : Γνωμοδοτική Επιτροπή Περί Επάρκειας
Επανορθωτικών Μέτρων Για Δημόσιες
Συμβάσεις Προμηθειών και Υπηρεσιών
(άρθρο 73§9 περ. α΄ του ν. 4412/2016)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΘΕΜΑ: «Διαπίστωση της μη επάρκειας των επανορθωτικών μέτρων του οικονομικού φορέα (Β), στο πλαίσιο της συμμετοχής του στην ανοικτή ηλεκτρονική διαγωνιστική διαδικασία άνω των ορίων για τη σύναψη συμφωνίας - πλαίσιο προμήθειας ηλεκτρονικών υπολογιστών (Η/Υ) για την κάλυψη αναγκών φορέων του Δημοσίου, εκτιμώμενης αξίας 2.550.000,00€ (άνευ Φ.Π.Α.) [Διακήρυξη .../..., ΑΔΑΜ:, Συστημικός Αριθμός Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.:]». ³²

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις, όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν:
 - 1.1. Του ν. 4412/2016 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)» (Α΄ 147) και, ιδίως, του άρθρου 73 παρ. 7, 8 και 9.
 - 1.2. Του π.δ. 5/2022 «Οργανισμός Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων» (Α΄ 15).³³
 - 1.3. Του π.δ. 32/2024 «Διορισμός Υπουργών και Υφυπουργών» (Α΄ 91).³⁴
2. Τις αποφάσεις:
 - 2.1. Τη με αρ. 102080/24.10.2022 απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Ρύθμιση θεμάτων σχετικά με την εξέταση επανορθωτικών μέτρων από την Επιτροπή της παρ. 9 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016» (Β΄ 5623).
 - 2.2. Τη με αρ. 31399/12.03.2021 απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Ορισμός αποφαινόμενου οργάνου στο πλαίσιο της διενέργειας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης

³¹ Όπως παραπάνω υποσημείωση (4).

³² Όπως παραπάνω υποσημείωση (5).

³³ Όπως παραπάνω υποσημείωση (6).

³⁴ Όπως παραπάνω υποσημείωση (7).

δημοσίων συμβάσεων της Γενικής Διεύθυνσης Δημοσίων Συμβάσεων της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή και μεταβίβαση του δικαιώματος υπογραφής “Με εντολή Υπουργού” στον Γενικό Γραμματέα Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή και τον Προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης Δημοσίων Συμβάσεων της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή» (Β’ 1021).³⁵

2.3. Τη με αρ. 103259/23.12.2025 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Ανάπτυξης «Διορισμός Γενικού Γραμματέα Εμπορίου του Υπουργείου Ανάπτυξης» (Υ.Ο.Δ.Δ. 1694).³⁶

3. Τις εγκυκλίους:

3.1. Τη με αρ. πρωτ. 37122/21.04.2023 (ΑΔΑ: 6Β6Ξ46ΜΤΛΡ-ΩΟ0) εγκύκλιο του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων με θέμα «Οδηγίες προς τις αναθέτουσες αρχές αναφορικά με την υποβολή αιτημάτων για παροχή σύμφωνης γνώμης από την Επιτροπή της παρ. 9 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016 (περί επάρκειας ή μη μέτρων αυτοκάθαρσης)».

3.2. Τη με αρ. πρωτ. 12054/11.02.2025 (ΑΔΑ: Ψ1ΔΨ46ΝΛΣΞ-ΧΘΜ) εγκύκλιο του Υπουργείου Ανάπτυξης με θέμα «Οδηγίες προς τις αναθέτουσες αρχές αναφορικά με τη διαδικασία εξέτασης και αξιολόγησης των επανορθωτικών μέτρων οικονομικών φορέων προς αποκατάσταση της αξιοπιστίας τους, κατ’ εφαρμογή του άρθρου 73 παρ. 7, 8 και 9 του ν. 4412/2016 (Α’ 147), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με το άρθρο 22 του ν. 4782/2021 (Α’ 36)».

3.3. Τη με αρ. πρωτ. 78453/09.10.2025 (ΑΔΑ: 60ΕΕ46ΝΛΣΞ-ΦΤ9) εγκύκλιο του Υπουργείου Ανάπτυξης με θέμα «Οδηγίες προς τις αναθέτουσες αρχές αναφορικά με τη διαδικασία εξέτασης και αξιολόγησης των επανορθωτικών μέτρων των οικονομικών φορέων που συμμετέχουν σε διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και υπηρεσιών, σε συνέχεια του ν. 5218/2025 (Α’ 125)».

3.4. Τη με αρ. πρωτ. .../... (ΑΔΑ:) εγκύκλιο του Υπουργείου Ανάπτυξης με θέμα «Οδηγίες προς τις αναθέτουσες αρχές σχετικά με την κατάρτιση σχεδίου απόφασης περί της επάρκειας (ή μη) των επανορθωτικών μέτρων των οικονομικών φορέων, που συμμετέχουν σε διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και υπηρεσιών, προς αποκατάσταση της αξιοπιστίας τους (ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ)».

4. Τη με αρ. .../... Διακήρυξη (ΑΔΑΜ:, Συστημικός Αριθμός Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.:) «Ανοικτή ηλεκτρονική διαγωνιστική διαδικασία άνω των ορίων για τη σύναψη συμφωνίας - πλαίσιο προμήθειας ηλεκτρονικών υπολογιστών (Η/Υ) για την κάλυψη αναγκών φορέων του Δημοσίου, εκτιμώμενης αξίας 2.550.000,00€ (άνευ Φ.Π.Α.)», με καταληκτική ημερομηνία υποβολής προσφορών την 20^η Ιανουαρίου 2026 και με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά βάσει βέλτιστης σχέσης ποιότητας - τιμής.³⁷

5. Τη με Συστημικό Αριθμό Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. προσφορά του οικονομικού φορέα (Β).

6. Το από .../.../... ψηφιακά υπογεγραμμένο από τον νόμιμο εκπρόσωπό του Ενιαίο Ευρωπαϊκό Έγγραφο Σύμβασης (Ε.Ε.Ε.Σ.) του οικονομικού φορέα (Β), στο οποίο απάντησε «ΝΑΙ» στο εξής πεδίο του Μέρους III: «*Λόγοι αποκλεισμού*» - Γ: «*Λόγοι που σχετίζονται με αφερεγγυότητα, σύγκρουση συμφερόντων ή επαγγελματικό παράπτωμα*»:

- «*Συμφωνία με άλλους οικονομικούς φορείς με στόχο τη στρέβλωση του ανταγωνισμού: Έχει συνάψει ο οικονομικός φορέας συμφωνίες με άλλους οικονομικούς φορείς με σκοπό τη στρέβλωση του ανταγωνισμού;*», αναφέροντας τις κάτωθι λεπτομερείς πληροφορίες «.....»³⁸ και «*Σε περίπτωση καταδίκης, ο οικονομικός φορέας έχει λάβει μέτρα που να αποδεικνύουν την αξιοπιστία του παρά την ύπαρξη σχετικού λόγου αποκλεισμού (“αυτοκάθαρση”);*», περιγράφοντας τα κάτωθι ληφθέντα μέτρα «.....»³⁹.

³⁵ Όπως παραπάνω υποσημείωση (8).

³⁶ Όπως παραπάνω υποσημείωση (9).

³⁷ Όπως παραπάνω υποσημείωση (10).

³⁸ Όπως παραπάνω υποσημείωση (11).

³⁹ Όπως παραπάνω υποσημείωση (11).

7. Το με αρ. πρωτ. .../... έγγραφο της αναθέτουσας αρχής, με το οποίο ζητήθηκε από τον οικονομικό φορέα (B) να προσκομίσει το σύνολο των τεκμηριωτικών στοιχείων των επανορθωτικών μέτρων⁴⁰.
8. Το με αρ. πρωτ. .../... έγγραφο της αναθέτουσας αρχής, με το οποίο ζητήθηκαν από τον οικονομικό φορέα (B) συμπληρωματικά στοιχεία ή/και διευκρινίσεις επί των προσκομισθέντων τεκμηριωτικών στοιχείων των επανορθωτικών μέτρων⁴¹.
9. Το σύνολο των προσκομισθέντων τεκμηριωτικών στοιχείων των επανορθωτικών μέτρων του οικονομικού φορέα (B).
10. Τα Πρακτικά της Επιτροπής Διενέργειας Διαγωνισμού:
- 10.1. Το από .../.../... Πρακτικό με αρ. 1 «Αποσφράγιση δικαιολογητικών συμμετοχής και τεχνικών προσφορών των οικονομικών φορέων, στο πλαίσιο συμμετοχής τους στη με αρ. .../... Διακήρυξη (ΑΔΑΜ:, Συστημικός Αριθμός Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.:)».
- 10.2. Το από .../.../... Πρακτικό με αρ. 2 «Έλεγχος προσκόμισης πρωτότυπων εγγυήσεων συμμετοχής των οικονομικών φορέων, στο πλαίσιο συμμετοχής τους στη με αρ. .../... Διακήρυξη (ΑΔΑΜ:, Συστημικός Αριθμός Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.:)».
- 10.3. Το από .../.../... Πρακτικό με αρ. 3 «Αξιολόγηση δικαιολογητικών συμμετοχής των οικονομικών φορέων, στο πλαίσιο συμμετοχής τους στη με αρ. .../... Διακήρυξη (ΑΔΑΜ:, Συστημικός Αριθμός Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.:)»⁴².
- 10.4. Το από .../.../... Πρακτικό με αρ. 4 «Έλεγχος τεκμηριωτικών στοιχείων των επανορθωτικών μέτρων του οικονομικού φορέα (B) (και τυχόν διευκρινίσεων ή/και συμπληρωματικών στοιχείων επ' αυτών) – Ολοκλήρωση αξιολόγησης δικαιολογητικών συμμετοχής των οικονομικών φορέων, στο πλαίσιο συμμετοχής τους στη με αρ. .../... Διακήρυξη (ΑΔΑΜ:, Συστημικός Αριθμός Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.:)»⁴³.
11. Το με αρ. πρωτ. .../... έγγραφο της αναθέτουσας αρχής, με το οποίο διαβιβάστηκε σχέδιο απόφασης προς την Επιτροπή του άρθρου 73§9 περ. α' του ν. 4412/2016, για τη διατύπωση σύμφωνης γνώμης επ' αυτού⁴⁴.
12. Τη με αρ. ... σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής του άρθρου 73§9 περ. α' του ν. 4412/2016.

Επειδή:

1. Η Επιτροπή Διενέργειας Διαγωνισμού, σύμφωνα με το υπό στοιχείο (10.3) της παρούσας Πρακτικό, γνωμοδότησε ότι, στο πρόσωπο του οικονομικού φορέα (B), σύμφωνα με τα δηλωθέντα στο Ε.Ε.Ε.Σ. του, συντρέχει ο λόγος αποκλεισμού της περ. (γ)⁴⁵ της §4 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016⁴⁶.
2. Η Επιτροπή Διενέργειας Διαγωνισμού, σύμφωνα με το υπό στοιχείο (10.4) της παρούσας Πρακτικό, γνωμοδότησε ότι ο οικονομικός φορέας (B) έχει λάβει μη επαρκή επανορθωτικά μέτρα⁴⁷ προς άρση των έννομων συνεπειών του ως άνω, κατ' αρχήν, συντρέχοντας στο πρόσωπό του λόγου αποκλεισμού, διότι δεν πληρούνται οι νομικές απαιτήσεις της αυτοκάθαρσης για τους εξής λόγους:

⁴⁰ Όπως παραπάνω υποσημείωση (17).

⁴¹ Όπως παραπάνω υποσημείωση (18).

⁴² Όπως παραπάνω υποσημείωση (19).

⁴³ Όπως παραπάνω υποσημείωση (20).

⁴⁴ Όπως παραπάνω υποσημείωση (21).

⁴⁵ Βλ. άρθρο 73§4 περ. γ' του ν. 4412/2016: «Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείουν από τη συμμετοχή σε διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης οποιονδήποτε οικονομικό φορέα σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες καταστάσεις: [...] γ) εάν, με την επιφύλαξη της παρ. 3β του άρθρου 44 του ν. 3959/2011 (Α' 93), περί ποινικών κυρώσεων και άλλων διοικητικών συνεπειών, η αναθέτουσα αρχή διαθέτει επαρκώς εύλογες ενδείξεις που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ο οικονομικός φορέας συνήψε συμφωνίες με άλλους οικονομικούς φορείς με στόχο τη στρέβλωση του ανταγωνισμού, [...]».

⁴⁶ Όπως παραπάνω υποσημείωση (25).

⁴⁷ Όπως παραπάνω υποσημείωση (27). Βλ. και άρθρο 73§7 του ν. 4412/2016: «[...] Αν τα μέτρα κριθούν ανεπαρκή, γνωστοποιείται στον οικονομικό φορέα το σκεπτικό της απόφασης αυτής. [...]».

(α) Δεν έχει περατωθεί η Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, εφόσον δεν έχει προηγηθεί ολοσχερής εξόφληση του προστίμου ή υπαγωγή σε καθεστώς ρύθμισης μέσω τμηματικών καταβολών κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 44§3Γ περ. (β) του ν. 3959/2011, όπως ισχύει⁴⁸, ούτε ο οικονομικός φορέας (Β) έχει δεσμευθεί, δια του Ε.Ε.Ε.Σ., για την εξόφληση του προστίμου, όταν βεβαιωθεί από την αρμόδια Δ.Ο.Υ.

(β) Το πιστοποιητικό ISO «Σύστημα Διαχείρισης για την Καταπολέμηση της Δωροδοκίας», που ο οικονομικός φορέας (Β) επικαλείται, δια του Ε.Ε.Ε.Σ., ως επανορθωτικό μέτρο, προβλέπεται, σύμφωνα με την παρ. ... της οικείας Διακήρυξης ως κριτήριο ποιοτικής επιλογής για τη συμμετοχή των οικονομικών φορέων στη διαγωνιστική διαδικασία (on/off κριτήριο), οπότε οι οικονομικοί φορείς οφείλουν να το διαθέτουν και να συμμορφώνονται με αυτό, ώστε να συμμετάσχουν στην προκείμενη διαγωνιστική διαδικασία και να διασφαλίσουν την ικανότητά τους να εκτελέσουν την υπό ανάθεση σύμβαση, άρα δεν αξιολογείται ως επανορθωτικό μέτρο.

(γ) Οι βεβαιώσεις παρακολούθησης από στελέχη της διοίκησης και μέλη του προσωπικού της εταιρείας επιμορφωτικών σεμιναρίων στο δίκαιο του ανταγωνισμού, που ο οικονομικός φορέας (Β) προσκόμισε σε απάντηση των υπό στοιχείο (7) και (8) της παρούσας εγγράφων, φέρουν ημερομηνία μεταγενέστερη της καταληκτικής ημερομηνίας υποβολής προσφορών στη διαγωνιστική διαδικασία (20^η Ιανουαρίου 2026), άρα δεν αξιολογούνται ως επανορθωτικά μέτρα⁴⁹.

(δ) Ο οικονομικός φορέας (Β) δεν επικαλείται, ούτε τεκμηριώνει άλλα οργανωτικά - τεχνικά μέτρα ή/και μέτρα σε επίπεδο προσωπικού (π.χ. απομάκρυνση των προσώπων που ενεπλάκησαν στην αντιανταγωνιστική συμπεριφορά, περιοδική εναλλαγή των στελεχών της διοίκησης και των μελών του προσωπικού της εταιρείας, υιοθέτηση δεσμευτικής πολιτικής ανταγωνισμού και προτύπων δέουσας συμπεριφοράς, εκπόνηση Κώδικα Επιχειρηματικής Δεοντολογίας, διοικητική αναδιοργάνωση μέσω της σύστασης Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου ή του ορισμού Υπεύθυνου Κανονιστικής Συμμόρφωσης), προς αποκατάσταση της αξιοπιστίας του και αποφυγή παρόμοιων παραπτωμάτων στο μέλλον.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ:

Τη διαπίστωση της μη επάρκειας των επανορθωτικών μέτρων του οικονομικού φορέα (Β) προς άρση των έννομων συνεπειών του λόγου αποκλεισμού της περ. (γ) της §4 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016, κατ' αποδοχή των υπό στοιχείο (10.3) και (10.4) της παρούσας Πρακτικών της Επιτροπής Διενέργειας Διαγωνισμού, και την απόρριψη της προσφοράς του με Συστημικό Αριθμό Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.

⁴⁸ Βλ. άρθρο 44§3Γ του ν. 3959/2011: «Εφόσον συντρέχει: [...] β) υπαγωγή στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών του άρθρου 29Α και ολοσχερής εξόφληση του προστίμου, επέρχεται πλήρης απαλλαγή της επιχείρησης από κάθε είδους διοικητικές κυρώσεις, πλην των οριζόμενων στο άρθρο 25 και στις παρ. 1, 2 και 5 του άρθρου 25Β. Στις ανωτέρω περιπτώσεις, η διαπίστωση της σχετικής παράβασης δεν θεμελιώνει λόγο αποκλεισμού της επιχείρησης από διαγωνισμούς για δημόσιες συμβάσεις ή συμβάσεις παραχωρήσεων, με την εξαίρεση της κατ' επανάληψη παράβασης του άρθρου 1 του παρόντος ή του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως επανάληψη της παράβασης νοείται η έκδοση σχετικής διαπιστωτικής απόφασης εντός έξι (6) ετών από την προηγούμενη έκδοση άλλης διαπιστωτικής απόφασης. Η παρούσα εφαρμόζεται στην περίπτωση παροχής διευκόλυνσης τμηματικής καταβολής του προστίμου και για όσο χρόνο διαρκεί η ρύθμιση και ο οφειλέτης είναι συνεπής με τους όρους της. Επίσης, η παρούσα εφαρμόζεται και για τις περιπτώσεις για τις οποίες έχει εκδοθεί διαπιστωτική απόφαση παράβασης του άρθρου 1 του παρόντος ή του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δεν έχει ακόμα παρέλθει τριετία από την έκδοση αυτής.»

⁴⁹ Βλ. άρθρο 4§3 της υπό στοιχείο (1) Υ.Α.: «Με την επιφύλαξη της παρ. 5 (εν. περίπτωση οψιγενών μεταβολών), δεν εξετάζονται από την Επιτροπή επανορθωτικά μέτρα που επικαλείται ένας οικονομικός φορέας προκειμένου να αποδείξει την αξιοπιστία του, εφόσον αυτά έχουν ληφθεί μετά την ημερομηνία λήξης υποβολής των προσφορών στη διαγωνιστική διαδικασία στην οποία συμμετέχει. [...]».

**ΜΕ ΕΝΤΟΛΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ
Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ**

.....⁵⁰

Δ. ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ.

4. Η σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής του άρθρου 73§9 περ. α' του ν. 4412/2016 είναι **προπαρασκευαστική πράξη** για την έκδοση της απόφασης της αναθέτουσας αρχής περί της επάρκειας (ή μη) των επανορθωτικών μέτρων οικονομικού φορέα, που δεσμεύει το αποφαινόμενο όργανο, το οποίο δεν δύναται να αποκλίνει από το περιεχόμενό της. Επομένως, η αναθέτουσα αρχή αποστέλλει στην Επιτροπή **σχέδιο απόφασης, της οποίας το οριστικό περιεχόμενο διαμορφώνεται μετά τη διατύπωση της σύμφωνης γνώμης.**

Ειδικά, η **αρνητική σύμφωνη γνώμη** της Επιτροπής παράγει έννομα αποτελέσματα έναντι της αναθέτουσας αρχής, υποχρεώνοντας την να εκδώσει απόφαση ομοίου περιεχομένου (αποτελώντας την αιτιολογία της). Για παράδειγμα, εάν η αναθέτουσα αρχή αποστείλει σχέδιο απόφασης περί επάρκειας των επανορθωτικών μέτρων οικονομικού φορέα και η Επιτροπή διατυπώσει σύμφωνη γνώμη περί μη επάρκειας, η αναθέτουσα αρχή, κατά δεσμία αρμοδιότητα, εκδίδει απόφαση περί αποκλεισμού του οικονομικού φορέα από τη διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης. Και αντιστρόφως, εάν η αναθέτουσα αρχή αποστείλει σχέδιο απόφασης περί μη επάρκειας των επανορθωτικών μέτρων οικονομικού φορέα και η Επιτροπή διατυπώσει σύμφωνη γνώμη περί επάρκειας, η αναθέτουσα αρχή, κατά δεσμία αρμοδιότητα, εκδίδει απόφαση περί παραμονής του οικονομικού φορέα στη διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης.

5. Όπως έχει ήδη επισημανθεί με τις υπό στοιχείο (2), (3) και (4) εγκυκλίους, η διαδικασία εξέτασης και αξιολόγησης επανορθωτικών μέτρων οικονομικού φορέα, προς αποκατάσταση της αξιοπιστίας του, προϋποθέτει την αιτιολογημένη κατάγνωση από τα αρμόδια όργανα (γνωμοδοτικό και αποφαινόμενο) της αναθέτουσας αρχής της συνδρομής **συγκεκριμένου** λόγου αποκλεισμού στο πρόσωπό του, χωρίς η Γνωμοδοτική Επιτροπή του άρθρου 73§9 περ. α' του ν. 4412/2016 να υπεισέρχεται σε οποιαδήποτε αξιολογική κρίση.

Συναφώς επισημαίνεται ότι, ειδικά ως προς τον λόγο αποκλεισμού της περ. (ζ) της §4 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016⁵¹, με τη με αρ. 49/2025 απόφαση του Δ' Τμήματος του ΣτΕ, η οποία εκδόθηκε επί προδικαστικού ερωτήματος, κρίθηκαν νομολογιακά τα εξής:

«17. [...] Αντιθέτως, η μη δήλωση εκ μέρους του διαγωνιζομένου στο πλαίσιο του τρέχοντος διαγωνισμού ότι αυτός αποκλείστηκε από προηγούμενο διαγωνισμό λόγω ανακριβούς δήλωσης υποβληθείσας στον διαγωνισμό εκείνο δεν συνιστά, αυτή και μόνη, λόγο αποκλεισμού κατά το άρθρο 73 παρ. 4 περ. ζ' του ν. 4412/2016 από τον τρέχοντα διαγωνισμό. Η μη δήλωση, όμως, κατά τον τρέχοντα διαγωνισμό των

⁵⁰ Όπως παραπάνω υποσημείωση (28).

⁵¹ Βλ. άρθρο 73§4 περ. ζ' του ν. 4412/2016: «Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείουν από τη συμμετοχή σε διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης οποιονδήποτε οικονομικό φορέα σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες καταστάσεις: [...] ζ) εάν ο οικονομικός φορέας έχει κριθεί ένοχος εκ προθέσεως σοβαρών απατηλών δηλώσεων, κατά την παροχή πληροφοριών που απαιτούνται για την εξακρίβωση της απουσίας των λόγων αποκλεισμού ή την πλήρωση των κριτηρίων επιλογής, έχει αποκρύψει τις πληροφορίες αυτές ή δεν είναι σε θέση να προσκομίσει τα δικαιολογητικά που απαιτούνται κατ' εφαρμογή του άρθρου 79, περί Ευρωπαϊκού Ενιαίου Εγγράφου Σύμβασης, [...]».

πραγματικών περιστατικών, στα οποία αναφερόταν η υποβληθείσα στον προηγούμενο διαγωνισμό ανακριβής δήλωση, συνιστά τον ως άνω λόγο αποκλεισμού στον τρέχοντα διαγωνισμό, αν τα πραγματικά αυτά περιστατικά αφορούν τη συνδρομή λόγου αποκλεισμού ή τη μη πλήρωση κριτηρίου επιλογής και στον τελευταίο διαγωνισμό. [...] Εξάλλου, δεν ασκούν καθοριστική επιρροή στην ερμηνεία του επίμαχου λόγου αποκλεισμού οι προβλέψεις των παραγράφων 7 και 10 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016 (βλ. και τις αντίστοιχες παραγράφους 6 και 7 του άρθρου 57 της Οδηγίας 2014/24), διότι οι παράγραφοι αυτές εφαρμόζονται στον βαθμό που νοείται ως προς τη συγκεκριμένη περίπτωση λόγου αποκλεισμού η λήψη μέτρων προς αποκατάσταση της αξιοπιστίας του διαγωνιζομένου και διάρκεια αποκλεισμού, και όχι στο σύνολο των λόγων αποκλεισμού της παραγράφου 4 του ως άνω άρθρου 73 του ν. 4412/2016, η οποία περιλαμβάνει και περιπτώσεις, όπως η κρινόμενη περίπτωση αποκλεισμού, για τις οποίες δεν νοείται ούτε η λήψη τέτοιων μέτρων (πρβλ. ΣτΕ 2514, 2646, 2647/2022, 753, 754/2020, ΕΑ 91/2020) ούτε μέγιστη περίοδος αποκλεισμού. Υπέρ της άποψης ότι στην περίπτωση του άρθρου 73 παρ. 4 περ. ζ' του ν. 4412/2016 δεν νοείται η λήψη μέτρων προς αποκατάσταση της αξιοπιστίας του διαγωνιζομένου συνηγορεί και το περιεχόμενο αφενός του περιλαμβανόμενου στο Παράρτημα 2 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/7 τυποποιημένου έντυπου για το Ε.Ε.Σ. και αφετέρου του εγκριθέντος με την 158/2016 απόφαση της Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ. Τ.Ε.Υ.Δ., τα οποία δεν περιέχουν ερώτηση σχετικά με τη λήψη μέτρων που αποδεικνύουν την αξιοπιστία του οικονομικού φορέα όσον αφορά τον λόγο αποκλεισμού της περίπτωσης η' της παραγράφου 4 του άρθρου 57 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, όπως σε άλλες περιπτώσεις αποκλεισμού (α', γ', δ' και ζ') της ίδιας παραγράφου του άρθρου 57 της Οδηγίας. [...]

6. Η Επιτροπή του άρθρου 73§9 περ. α' του ν. 4412/2016 επέχει θέση «Εκτελούντος την επεξεργασία», όσον αφορά στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που, κατά την άσκηση της γνωμοδοτικής της αρμοδιότητας, διαβιβάζονται σ' αυτήν από τις αναθέτουσες αρχές («Υπεύθυνοι επεξεργασίας») [βλ. άρθρο 2§4 εδάφιο τελευταίο της υπό στοιχείο (1) Υ.Α.].

Για ζητήματα συλλογής και επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων [Γ.Κ.Π.Δ. - 2016/679] και τον εφαρμοστικό του νόμο 4624/2019 (Α' 137), οι αναθέτουσες αρχές οφείλουν να απευθύνονται για παροχή συμβουλών στον κατά περίπτωση αρμόδιο Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων (DPO), τηρουμένων, κατά τα λοιπά, των ειδικότερων, συναφών, νομοθετικών ρυθμίσεων⁵².

⁵² Βλ. άρθρο 38§2 του ν. 4412/2016 (Α' 147), όπως ισχύει: «2. Η λειτουργία του Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ. τελεί υπό την επιφύλαξη του ν. 4624/2019 (Α' 137) και των άρθρων 21 και 257 του παρόντος, περί εχεμύθειας. Η πρόσβαση στα στοιχεία του Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ. πραγματοποιείται με την επιφύλαξη των διατάξεων για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και των κρατικών απορρήτων που προβλέπονται στην κείμενη νομοθεσία, των κανόνων πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, καθώς και του εταιρικού ή άλλου απορρήτου που προβλέπεται σε ειδικότερες διατάξεις.». Βλ. άρθρο 79 του ν. 4727/2020 (Α' 184): «1. Η ανάρτηση των πράξεων που αναφέρονται στο άρθρο 76 στο Διαδίκτυο και η οργάνωση της αναζήτησης πληροφοριών πραγματοποιείται με την επιφύλαξη των εθνικών και ενωσιακών κανόνων για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Δεν αναρτώνται πράξεις, στις οποίες περιλαμβάνονται οι ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα, όπως αυτά ορίζονται στην κείμενη νομοθεσία. 2. Η ανάρτηση στο Διαδίκτυο των πράξεων που αναφέρονται στο άρθρο 76 και η οργάνωση της αναζήτησης πληροφοριών πραγματοποιούνται με την επιφύλαξη των κρατικών απορρήτων όπως προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία, των κανόνων πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, καθώς και εταιρικού ή άλλου απορρήτου που προβλέπεται από ειδικότερες διατάξεις.».

7. Υπενθυμίζεται ότι, η διαδικασία «Εξέταση Επανορθωτικών Μέτρων» έχει καταχωριστεί στο Εθνικό Μητρώο Διοικητικών Διαδικασιών «ΜΙΤΟΣ» (<https://mitos.gov.gr>) με Μοναδικό Αριθμό Καταχώρησης **294797**.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στους ιστότοπους του Υπουργείου Ανάπτυξης (<https://www.mindev.gov.gr/>) και της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου (<https://gge.mindev.gov.gr/>) και να αναρτηθεί στον ιστοχώρο του Προγράμματος «ΔΙΑΥΓΕΙΑ».

Τα υποδείγματα της παρούσας έχουν αναρτηθεί και διατίθενται σε επεξεργάσιμη μορφή στον ιστότοπο της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου (<https://gge.mindev.gov.gr/>) και, πιο συγκεκριμένα, στη Διαδρομή: Δημόσιες Συμβάσεις/Βοηθήματα.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ο προϊστάμενος του Τμήματος Εξυπηρέτησης
Κοινού και Πρωτοκόλλου

ΣΤΑΘΗ ΙΟΥΛΙΑ

ΜΕ ΕΝΤΟΛΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ
Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΜΑΡΑΒΕΓΙΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ (μέσω ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΥ):

1. Όλα τα Υπουργεία

(Γραφεία κ. Υπουργών και Γραφεία κ. Υπηρεσιακών Γραμματέων, προς περαιτέρω κοινοποίηση στους εποπτευόμενους φορείς τους)

- Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών
- Υπουργείο Εξωτερικών
- Υπουργείο Εθνικής Άμυνας
- Υπουργείο Εσωτερικών
- Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού
- Υπουργείο Υγείας
- Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη
- Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών
- Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας
- Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης
- Υπουργείο Δικαιοσύνης

- Υπουργείο Πολιτισμού
 - Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου
 - Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας
 - Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
 - Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής
 - Υπουργείο Τουρισμού
 - Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης
 - Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας
2. Γενική Γραμματεία Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, Γραφείο κ. Γενικού Γραμματέα
 3. Εθνική Κεντρική Αρχή Προμηθειών Υγείας (ΕΚΑΠΥ), Γραφείο κ. Προέδρου (προς περαιτέρω κοινοποίηση και στις Υγειονομικές Περιφέρειες, τα νοσοκομεία και τους λοιπούς εποπτευόμενους φορείς)
 4. Όλες τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις (Γραφεία κ. Συντονιστών και Γραφεία κ. Γραμματέων)
 - Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής
 - Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας Στερεάς - Ελλάδας
 - Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου - Δυτικής Μακεδονίας
 - Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου - Δυτικής Ελλάδας - Ιονίου
 - Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιγαίου
 - Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης
 - Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας - Θράκης
 5. Όλες τις Ανεξάρτητες Αρχές (Γραφεία κ. Προέδρων)

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ (μέσω ΠΑΠΥΡΟΥ):

1. Γραφείο κ. Υπουργού Ανάπτυξης
2. Γραφείο κ. Γενικού Γραμματέα Εμπορίου
3. Γραφείο κ. Προϊστάμενου Γενικής Διεύθυνσης Δημοσίων Συμβάσεων
4. Διεύθυνση Σχεδιασμού, Προγραμματισμού και Υποστήριξης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΕΡΙΧΟΜΕΝΑ ΦΑΚΕΛΟΥ ΠΟΥ ΑΠΟΣΤΕΛΛΕΙ Η ΑΝΑΘΕΤΟΥΣΑ ΑΡΧΗ ΣΤΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ		
Α/Α	Περιγραφή Αρχείου/Στοιχείου	Απαίτηση
1.	Σχέδιο απόφασης αναθέτουσας αρχής (σε επεξεργάσιμη μορφή).	ΝΑΙ
2.	Πρακτικό/πρακτικά επιτροπής διενέργειας διαγωνισμού, με αιτιολογημένη κρίση περί συνδρομής στο πρόσωπο οικονομικού φορέα συγκεκριμένου/ων λόγου/ων αποκλεισμού και περί επάρκειας (ή μη) επανορθωτικών μέτρων.	ΝΑΙ
3.	Διακήρυξη διαγωνισμού.	ΝΑΙ
4.	Ε.Ε.Σ. οικονομικού φορέα, με την τυχόν συνοδευτική υπεύθυνη δήλωση της §9 του άρθρου 79 του ν. 4412/2016.	ΝΑΙ
5.	Σύνολο τεκμηριωτικών στοιχείων επανορθωτικών μέτρων οικονομικού φορέα.	ΝΑΙ
6.	Αλληλογραφία μεταξύ αναθέτουσας αρχής και οικονομικού φορέα που αφορά στα επανορθωτικά μέτρα.	ΝΑΙ
7.	Αποφάσεις επιβολής σε βάρος οικονομικού φορέα κάθε μορφής κυρώσεων, συνεπεία των οποίων συντρέχει/ουν στο πρόσωπό του συγκεκριμένος/οι λόγος/οι αποκλεισμού και, σε περίπτωση άσκησης διοικητικών προσφυγών και ενδίκων βοηθημάτων κατ' αυτών, τυχόν εκδοθείσες αποφάσεις επ' αυτών.	ΝΑΙ

Επισήμανση: Κατά τα λοιπά, επαναλαμβάνεται η σύσταση της υπό στοιχείο (2) εγκυκλίου, σύμφωνα με την οποία θα πρέπει να μην διαβιβάζονται στη Γνωμοδοτική Επιτροπή Επάρκειας Επανορθωτικών Μέτρων έγγραφα και αρχεία, τα οποία **δεν** σχετίζονται με τη διαδικασία εξέτασης και αξιολόγησης των επανορθωτικών μέτρων, π.χ. εγγυητικές επιστολές συμμετοχής, στοιχεία τεχνικών και οικονομικών προσφορών, δικαιολογητικά κατακύρωσης κ.λπ.